

KRÓNIKA

A MATICA SRPSKA NAPJÁN — Újvidéken február 16-án díszülést tartottak a Matica srpska fennállásának 161. évfordulója alkalmából. A Matica srpska napját idén a 200 éve született Vuk Stefanović Karadžić munkásságának szentelték. Vukról a belgrádi Vuk és Dositej Múzeum custosa, Golub Dobrašinović tartott előadást, aki tagja a belgrádi Prosveta kiadásában negyven kötetben megjelenő Vuk összegyűjtött művei szerkesztőbizottságának is.

A Matica srpska napján átadták a Zmaj Költészeti Díjakat, amelyeket az idén Božidar Timotijević belgrádi költő Minuše ptice svetom (Világgá röppennek a madarak) című, válogatott verseinek kötetéért, Zvonimir Mrkonjić zágrábi költő pedig Mješte hljeba (Kenyér helyett) című könyvéért érdemelték ki.

ŠRETEN MARIĆ ÉLETMŰ DÍJA — A Vajdasági Íróegyesület által kinevezett bírálóbizottság az 1986. évi Életmű Díjat Sreten Marićnak, az Újvidéki Egyetem nyugalmazott világirodalom-tanárának, a jelenleg Párizsban élő írónak, esszéistának, irodalomtörténésznek ítélte oda eddigi munkásságáért. Aleksandar Tišma, a zsűri elnöke a következőképpen indokolta meg a döntést: „Sreten Marić Újvidéken töltötte leggazdagabb, legtermékenyebb irodalmi éveit. Ez idő alatt tízegynéhány kivételes jelentőségű könyvet jelentetett meg a világirodalom klasszikusairól, Swiftről, Sartre-ről és az egzisztencializmus, valamint a strukturális irodalmáról, filozófiájáról.” A díj átadására májusban kerül sor.

MAGYAR FILMNAPOK JUGOSZLÁVIÁBAN — Belgrádban hat, Újvidéken pedig négy filmet mutattak

be a Magyar Filmnapok Jugoszláviában című hagyományos rendezvényesorozat keretében. Újvidéken láthattuk a Gion Nándor ifjúsági regénye alapján készült Sortúz egy fekete bivalyért című filmet, amelyet Szabó László rendezett; Kovács András A vörös grófnő című, Károlyi Mihályról készült filmjét; Gyarmathy Lívia Egy kicsit én . . . , egy kicsit te című filmjét, valamint a Gothár Péter rendezte Idő van címűt, amely Esterházy Péter forgatókönyve alapján készült. A filmnapok keretében kerekasztal-beszélgetést is tartottak, amelyen részt vett Szabó László és Kovács András rendező, valamint Jeli Ferenc forgatókönyvíró, Básti Juli színész és Gion Nándor író.

MONOGRÁFIA A RUSZIN IRODALMI NYELV MEGTEREMTŐJÉRŐL — Az újvidéki Ruske slovo Kiadó — születésének századik évfordulóján — monográfiát jelentetett meg Harvijil Kosztelnik íróról, a ruszin irodalmi nyelv megteremtőjéről. Julijan Tamas irodalomtörténész könyvében részletesen elemzi Kosztelnik nyelv- és irodalomszemléletét, poticáját, bemutatja a ruszin nyelv 1924-ben megjelent első grammatikáját és elemzi az író gazdag irodalmi munkásságát, verseit, prózai műveit és drámáit. Kosztelnik nevéhez fűződik egyébként az első jugoszláviai ruszin könyv megjelenése is: az 1904-ben napvilágot látott *Z mojego valala* (Falumból) című verskötet.

ELHUNYT A LEGISMERTEBB JUGOSZLÁV MŰGYŰJTŐ — Január utolsó napján Zágrábban nyolcvannal éves korában elhunyt Ante Topić Mimara, a hatalmas művészeti kincséről ismert műgyűjtő. Még az első világháború előtt Rómában festészetet

és restaurálást tanulva kezdett műgyűjtéssel foglalkozni: néhány évvel ezelőtt, amikor gyűjteményét teljes egészében följárlotta Zágrábnak, kiderült, hogy nem kevesebb, mint 4000 műtárgya van. A tárgyakat a világ legkülönbözőbb pontjain szerezte. Gyűjteményben legtöbb a festmény és a szobor.

Különös sorsa volt a műgyűjtőnek, de a tárgyaknak is. Mimara Róma után Párizsban, majd Berlinben élt. Itt érte a háború. Addig szerzett gyűjteményét Lerachban rejti el. Bár bebörtönzik, a gyűjteményt sikerült megőrizni, majd néhány évvel a háború befejezése után átmenteni Marokkóba, s innen haza. Mimara gyűjteményének egy részét már 1948-ban a zágrábi Strossmayer Múzeumnak ajándékozta, majd fokozatosan a teljes kollekciónak a városra hagyta, amely a gyűjteménynek a Roosevelt téri gimnázium épületében biztosított állandó kiállítási teret.

GARAY BÉLA (1897—1987) — Színész, rendező volt, majd színház-történeti munkákat írt és színházi anekdotákat adott közre Garay Béla, aki egészen fiatalon, 1913-tól vállalta hol hivatásosként, hol — amikor a **körülmények úgy diktálták** — műkedvelőként a színjátszás talán sohasem könnyű hivatását. A század első évtizedeinek egyik legjobb vidéki direktoránál, a több évig Szabadkán játszó Nádasy Józsefnél kezdte, segédszínész-ként, pályáját Garay Béla. Tehetségét, rátermettségét bizonyítja, hogy rövid idő alatt fontos, megbecsült tagja lett a társulatnak. Szerepei a kor vidéki repertoárjának megfelelően váltakoztak. Hol énekes vígjátékban, hol operetben, hol pedig drámában láthatta a közönség. Kezdként kapott szerepet

az őstromantikus Raupach és a naturalista Gorkij művének előadásában, de volt Szigligeti, Molnár, Heltai, Bródy, Bíró Lajos, Ibsen színésze, akárcsak Lehár-, Hervé-, Jacobi-, Szirmai-, Kálmán-operettek énekes szereplője. A világháború után a könnyű műfaj, az operett és a népszínmű megbízható tolmácsolója, míg nem 1924-ben a pécsi színházról visszatér Szabadkára, ahol a Népkör munkáját segítette jelentős mértékben; rendezett és számos főszerepet játszott, énekelt. Ezt folytatta az 1945-ben alakult Szabadkai Magyar Népszínházban, ahová 1946 augusztusában szerződött az addig banktisztviselősködő Garay Béla. 1954 szeptemberétől megy nyugdíjba abból a társulattól, melyben színészként Kvasimodo Braun István egykor nagy-sikerű művében *A Magdics-ügyben* és Krleža drámájában *A Glembay-családban* nyújtotta, a kritikák tanúsága szerint a legemlékezetesebb alakítást. Nyugdíjasként is rendezett Szabadkán és a topolyai Járasi Magyar Népszínházban, segítette a műkedvelőket. Fordított, színpadra alkalmazott, s még aktív színészként jelentette meg a vajdasági magyar nyelvű színjátszás történetének kutatásához alapműként használható *Az ekhószekértől a forgószínpadig* c. könyvét. Élete végéig szorgalmas búvárlója volt színjátszásunk múltjának és ugyancsak szorgalmas gyűjtője a színházi anekdotáknak. Könyvei: *A színjátszók kézikönyve* (1950), *A színjátszás művészete* (1950), *A színpadi beszéd* (1950), *Az ekhószekértől a forgószínpadig* (1953), *A kulisszák világában* (1970), *Színészarcok* (1971) és *Festett világ* (1977). Garay Béla sok évtizedig volt színjátszásunk lelkes, tevékeny, jelentős egyénisége, fáradhatatlan népszerűsítője és buzgó krónikása. (G.)